

Почеркознавча експертиза

Основним завданням почеркознавчої експертизи є ідентифікація виконавця рукописного тексту, в тому числі цифрових записів і підпису. Цією експертизою також вирішуються деякі не ідентифікаційні завдання (встановлення факту виконання рукопису в незвичних умовах або в незвичайному стані виконавця, навмисно зміненим почерком, із наслідуванням (імітацією) почерку іншої особи).

Орієнтовний перелік питань, що вирішує почеркознавча експертиза:

1. Чи виконано рукописний текст (рукописні записи) певною особою?
2. Чи виконані декілька рукописних текстів (рукописних записів) однією особою?
3. Чи виконано рукописний текст навмисно зміненим почерком?
4. Чи виконано рукописний текст у незвичних умовах під впливом збивальних факторів (природних, штучних)?
5. Чи перебувала особа, яка виконала рукописний текст, у незвичайному стані?

Аналогічні питання можуть вирішуватись і щодо виконавців підписів.

6. Чи виконано підпис тією особою, від імені якої він зазначений, або іншою особою?
7. Чи виконано підпис в незвичних умовах під впливом збиваючих факторів (природних, штучних)?

Вимоги: Для проведення досліджень необхідні вільні, умовно-вільні та експериментальні зразки почерку (цифрових записів, підпису) особи, яка ідентифікується.

Вільними зразками є рукописи та підписи особи, яка ідентифікується, виконані до порушення кримінального провадження і не пов'язані з ним; умовно-вільні – зразки, які виконані у зв'язку з цим провадженням, але не спеціально відібрані для проведення експертизи; експериментальні – відібрані у відповідності з КПК України для експертних досліджень.

У разі відсутності особи, почерк або підпис якої підлягають ідентифікації - як зразки слід надавати документи або інші папери, на яких рукописні тексти (підписи) достовірно виконані особою, відносно якої ставиться питання ідентифікації її як виконавця досліджуваного рукопису (наприклад, заяву на отримання паспорта (форма № 1), на прийняття на роботу, надання відпустки, різного роду посвідчення, на яких є власноручний підпис та ін.).

Вільні зразки, за можливості, повинні відповідати об'єкту, який досліджується за часом виконання (бажано в межах одного року), за видом матеріалів письма (папір, олівець, кулькова ручка тощо), за формою документа (бланки накладних, відомостей та ін.), за його змістом та цільовим призначенням.

Якщо текст (підпис), що досліджується, виконано друкованими літерами або спеціальним шрифтом, слід, за можливості, надати вільні зразки аналогічного характеру.

Відбирати експериментальні зразки почерку необхідно у два етапи. На першому - особа, яка ідентифікується, виконує текст на тему, пов'язану з

розслідуванням справи, у звичних умовах (сидячи за столом, звичним приладдям письма, при нормальному освітленні). На другому етапі зразки відбираються під диктовку тексту, аналогічного за змістом тому, що досліджується, або спеціально складеного тексту, який містить фрази, слова і цифри, взяті з рукопису, що досліджується. На цьому етапі зразки відбираються в умовах, що максимально наближаються до тих, в яких виконувався рукопис, що досліджується, тобто у тій самій позі (лежачи, стоячи та ін.), таким самим приладдям письма та на папері того самого виду (за розміром, лінуванням, характером поверхні тощо), що і документ, який досліджується. Якщо буде помічено, що особа, яка пише, намагається змінити свій почерк, темп диктовки слід прискорити.

У випадках, коли тексти, і особливо підписи, виконувалися на бланках (касових ордерах, квитанціях, платіжних відомостях та ін.), експериментальні зразки слід відбирати на таких самих бланках або на папері, що розграфлений як бланк.

Якщо розташування підпису, що досліджується, не визначається характером документа, експериментальні зразки відбираються на окремих аркушах як лінованого, так і нелінованого паперу.

Після нанесення 5-10 експериментальних підписів аркуші паперу необхідно міняти.

Якщо рукописний текст виконано "друкованими" літерами і цифрами або спеціальним шрифтом (креслярським, бібліотечним та ін.), експериментальні зразки також повинні бути виконані "друкованими" літерами і цифрами або відповідним шрифтом.

Якщо є підстави вважати, що виконавець досліджуваного рукопису намагався змінити свій почерк (писав лівою рукою, іншим нахилом тощо), додатково відбираються зразки, виконані таким самим чином, про що посвідчується слідчим про особливості відбирання зразків почерку у протоколі.

Якщо досліджується текст, вільні та експериментальні зразки надаються у вигляді текстів; при дослідженнях підписів та цифрових записів - як у вигляді текстів, так і відповідно у вигляді підписів та цифрових записів.

Як вільні, так і експериментальні зразки бажано надавати не менше, ніж на 5-10 аркушах. Чим коротший досліджуваний текст, тим більше необхідно зразків. Якщо необхідно встановити, чи не виконаний підпис від імені певної особи іншою особою, надаються зразки підписів обох осіб. При цьому додатково відбираються експериментальні зразки почерку передбачуваного виконавця не менше, ніж на 5 аркушах у вигляді записів прізвища та ініціалів особи, від імені якої виконано підпис.

Під час вилучення вільних зразків підписів особи, від імені якої виконано досліджуваний підпис, слід відшукувати документи з варіантом підпису, найбільш схожим на підпис, що досліджується. Такі підписи найчастіше зустрічаються в документах, аналогічних досліджуваному.

При відбиранні експериментальних зразків підпису особи, від імені якої виконано підпис, слід запропонувати їй розписатися всіма застосовуваними нею варіантами підписів.

УВАГА! У процесі виконання експериментальних зразків почерку чи підпису особі, що їх виконує, ні в якому разі не слід показувати документ, що досліджується, та давати його переписувати, тому що ця особа не будучи реальним виконавцем, може виконати рукопис (текст чи підпис) з наслідуванням досліджуваного чи навпаки, будучи виконавцем, може змінити свій почерк або підпис.

Також слід пам'ятати, що в експериментальних зразках можуть бути перекручення ознак почерку, які навмисно вносяться особами, що їх виконують, з метою приховування ознак свого почерку.

Якщо з певних причин виконати будь-які вимоги, що стосуються зразків, не було можливості, про це слід вказати в постанові про призначення експертизи.

Якщо необхідно дослідити велику кількість підписів, їх доцільно розділити на групи (за особами, від імені яких виконано підписи, епізодами справи, видами документів тощо) і за кожною групою призначити окрему експертизу.

Документи кожної групи можна пронумерувати (у вільних від тексту місцях) і, вказавши один раз у постанові про призначення експертизи як назву документа, так і його порядковий номер, у подальшому посилатися тільки на порядковий номер.

При виникненні труднощів, пов'язаних з призначенням багатооб'єктних експертиз підписів, доцільно проконсультуватися з експертом (спеціалістом).

УВАГА! Дослідження об'єктів почерку проводиться виключно по оригіналах документів!

Перед призначенням експертизи або дослідження безкоштовно проконсультуйтеся з експертом за напрямком почеркознавчої експертизи за телефоном (0312) 66-40-32 або на електронну адресу: zak.ndekc@gmail.com

